

Økoløft på Hadeland

Prosjektsøknad

Innledning

Hadeland er den sørligste regionen i Oppland fylke og består av kommunene Jevnaker, Lunner og Gran. Kommunene på Hadeland har ca 28000 innbyggere og har de siste årene hatt positiv befolkningsutvikling. Dette skyldes blant annet den sentrale beliggenheten på Østlandet med ca en times reisetid til Oslo og 30 min reisetid til Gardermoen.

Hadelandskommunene har gjennom mange år hatt et utstrakt samarbeid og det er gjennomført mange felles prosjekter. I denne sammenhengen er det verd å nevne regionens felles satsning som bioenergi-region og felles landbrukskontor siden 2002. Våren 2007 ble alle tre Hadelandskommunene utpekt som "Grønne energikommuner".

Naturgrunnlaget, driftsformene i landbruket og beliggenheten gjør at forholdene ligger spesielt godt til rette for produksjon og omsetning av økologiske produkter i vår region.

Det økologisk drevne jordbruksarealet på Hadeland utgjør ca 3300 daa av en total på ca 115000 daa. I prosent har Gran kommune 2,6 % økologisk areal, Lunner har 2,5 %, mens Jevnaker ligger godt an med 9,2 % økologisk areal. Produksjonen er fordelt på 24 produsenter.

På denne bakgrunn ønsker landbrukskontoret for Hadeland å sende inn denne prosjektsøknaden for et felles økoløftprosjekt for Gran, Lunner og Jevnaker.

1. Konkret målsetting for andeler med økologisk produksjon og forbruk ved utgangen av 2009

Hovedmålsettingen i prosjektet er å øke produksjonen og forbruket av økologiske varer på Hadeland. Dette er konkretisert nedenfor.

Målsettingen for primærproduksjonen:

10 nye produsenter innen 2009 og ca 2500 daa nytt areal omlagt/under omlegging. Det vil medføre at 5 % av jordbruksarealet på Hadeland blir drevet økologisk.

Målsettingen for forbruk av økologisk varer:

Forbruket av økologiske varer i kommunene på Hadeland skal øke med følgende prosentvise andel innen utgangen av 2009 – målt i kroner av totalen:

Barnehager, skoler og SFO	20 %	Forbruk alle matvarer 2007: kr 2.756.408
Rådhuskantiner	10 %	Forbruk alle matvarer 2007: kr 788.000
ASVOs Jobbfrukt	10 %	
Sykehjem	5 %	Forbruk alle matvarer 2007: kr 7.527.709

Gjennom arbeidet med å nå hovedmålsettingen ønsker vi å oppnå følgende tilleggseffekter:

- større fokus på økologisk landbruk i regionen,
- større bevissthet om lokal matproduksjon generelt i befolkningen
- økt fokus på sunt kosthold
- mer fokus på miljøeffektene ved å handle "kortreist mat"
- bidra til å profilere Hadeland som miljøregion og "Grønne energikommuner"

2. Sammenheng mellom regional produksjon og forbruk, og samarbeid i verdikjeden

I forbindelse med søknaden om å bli foregangskommuner i Økoløft er følgende aktører blitt kontaktet og har noen inngått intensjonsavtale om samarbeid i prosjektet.

”Mat fra Hadeland” er et matnettverk med produksjon av økologisk og lokal mat. Virksomheten har vært i drift siden 2000. 7 av produsentene i nettverket har godkjent produksjonskjøkken, hvorav 3 i tillegg har godkjenning for økologisk videreforedling. Det meste av varene omsettes gjennom en liten lokal butikk med samme navn. Nettverket er ellers en svært aktiv deltaker på Bondens Marked i Oslo. Det er inngått intensjonsavtale som samarbeidspartner i prosjektet.

”Lunner barneskole” har startet et samarbeid med Mat fra Hadeland der maten får en svært kort vei fra jord til bord. Skolens SFO og skolekjøkken vil gjennomføre et prosjekt hvor det settes fokus på ernæringsriktig mat, gode matvaner, økologisk mat, kortreist mat og kontakt med bonden – og sette dette i sammenheng med miljøutfordringene vi står ovenfor. De ønsker blant annet å utvikle menyer basert på lokale økologiske råvarer og gjennomføre kurs for foreldre og ansatte i SFO. Lunner barneskole blir en foregangsskole på dette området, som etter hvert får erfaringer som andre skoler kan trekke veksler på. Det er inngått en intensjonsavtale mellom Lunner Barneskole og Økoløft prosjektet.

”Hadeland videregående skole avd. Roa” tilbyr studieretning innen matfag. Mat fra Hadeland har gjennom flere år hatt et nært samarbeid med skolens klasser innen matfaglig studieretning. Elevene tas med ut til produsentene for å lære om produksjonsmåter og videreforedling, og skolen har stilt sitt kjøkken til disposisjon for produsenter som vil prøve ut produkter. Det er inngått intensjonsavtale som samarbeidspartner i prosjektet.

”Hadelandspakkeriet” er et mindre potetpakkeri som eies av lokale produsenter. Her har det vært stor aktivitet de siste årene med fokus på de ulike potetsortenes bruksegenskaper, emballasjevalg og lignende. Det har vært pakket også økologiske poteter her, og med anleggets fasiliteter kan det fungere som en formidlingssentral for økologiske grøntvarer. Gjennom samtaler har de sammen med EngosFrukt vist stor interesse for samarbeid med tanke på å bli en distribusjonssentral for økologiske og andre lokale varer.

”Kvelsrud Gård” i Jevnaker, som eies av CG Holding v/Atle Brynstad, legger nå om melkeproduksjonen til økologisk drift i det nye topp moderne fjøset. De er heller ikke fremmed for å starte videreforedling, og med Hadeland Glassverk (samme eier) bare et steinkast unna, ligger det godt til rette for lokal omsetning. De er meget interesserte i et møte med prosjektet for å videreutvikle et samarbeid på foredling og omsetning av økologiske varer.

”Steinerskolen på Ringerike” holder til i nærheten av en økologisk dreven gård med allsidig produksjon. Skolen og barnehagen som er knyttet til skolen, har stort fokus på å bruke økologiske varer. I barnehagens matserving brukes det nær opp til 100% økologiske råvarer. Skolen og barnehagen er positiv til et samarbeid i et eventuelt økoløft-prosjekt.

”Økobøndene Kristin og Johan Swärd” driver en økologisk gård på Brandbu og har lang erfaring i å veilede ulike grupper om økologisk landbruksproduksjon. Kristin har dessuten lang erfaring som ”økobonde i butikk” og god innsikt innen kosthold og ernæring. Det er inngått intensjonsavtale som samarbeidspartner i prosjektet.

I et Økoløft-prosjekt vil disse virksomhetene bli koplet til prosjektets aktiviteter for eksempel vedrørende veiledning, utprøvingsarenaer og innkjøp av økologiske varer.

Øvrige samarbeidspartnere vil være: Forsøksringene, Næringsorganisasjonene/Landbrukets Fagråd, Varemottakere, Lokalt reiseliv, Hoteller, Restauranter, Oikos Hadeland m.fl.

3. Samordning i forhold til regionale handlingsplaner for økologisk landbruk og samarbeid med andre aktører

Fylkesmennene i Hedmark og Oppland har felles handlingsplan for økologisk landbruk. Planen har 4 delmål med i alt 34 ulike tiltak. Ett av delmålene har tittelen ”Satsing på foredling og omsetning av økologiske produkter til det lokale markedet, Oslomarkedet og for utvalgte produkter også det nasjonale markedet”. Det er 12 ulike tiltak under dette delmålet og flere er relevante for økoløftet. Et tiltak går bl.a. på å ”Integrere økologisk landbruk og økologiske produkter i profileringen av utvalgte geografiske områder gjennom å involvere reiselivsbedrifter og andre aktuelle aktører”.

Hadelandsregionen arbeider målrettet med natur- og kulturbasert næringsutvikling og i dette ligger også ønske om en økt satsning på lokalprodusert og rein mat. Regionen har en spennende historie med mange kulturminner, bl.a. fra Middelalderen. Dette kombinert med et unikt kulturlandskap, som av stadig flere blir uttrykt som Norges Toscana, ligger det svært godt til rette for næringsutvikling rettet mot reiselivet. Området Tingelstadhøgda er plassert på listen over Norges mest verdifulle kulturlandskapsområder. Gran kommune jobber for at området skal bli et mønsterområde for hvordan bruk og vern kan kombineres og være en ressurs for trivsel, kulturliv og verdiskapning. Lokal økologisk matproduksjon og videreforedling vil kunne bli viktige elementer i den videre utviklingen, spesielt sett i sammenheng med videre reiselivsutvikling.

Andre tiltak i Fylkesmennes handlingsplan er økt satsing på økologisk grøntproduksjon, korn og melk/kjøtt. Alle disse produksjonene ligger det godt til rette for på Hadeland.

Jevnaker, Lunner og Gran kommune er utpekt som ”grønne energikommuner”. Et økoløft prosjekt må sees i sammenheng med denne satsningen. Det er mange fellestrekk her, blant annet at begge prosjektene opererer med ”foregangskommuner” og tankegangen rundt energiproduksjon og bruk vil i stor grad kunne være sammenfallende.

Kommunene ferdigstiller i disse dager ”Næringsplan for landbruket på Hadeland”, med blant annet økologisk landbruk som ett av satsingsområdene. Økt økologisk melkeproduksjon og produksjon av vekster som Hadelandsregionen har gode forutsetninger for å produsere er konkrete forslag i planen. Arbeidet med tiltakene i næringsplanen og produksjonsdelen i økoløftet vil bli godt koordinert og samordnet gjennom landbrukskontoret og engasjert prosjektleder.

4. Hvilke effekter som kan forventes oppnådd ved satsing i kommuner

Servering av økologisk og lokal mat i skoler og barnehager, og å gi en grundig orientering om sammenhengene i naturen og menneskenes påvirkning, vil være viktige bidrag til å gjøre barna til mer bevisste forbrukere og forvaltere når de vokser opp. Dette vil være en av de viktigste effektene av satsingen. Ved servering i kantiner og andre plasser der det er

overveiende voksne kunder, må en linke de økologiske produktene opp mot miljøutfordringene vi står ovenfor, og bl.a. betydningen av å benytte lokalprodusert mat.

Hadelandsregionen har allerede bygd opp et omdømme som miljøregion i forbindelse med bioenergisatsningen som nå videreutvikles i satsningen som ”grønne energikommuner”. Dette bildet blir ytterligere utviklet og konkretisert med et økoløftprosjekt.

Profileringsverdien ved å integrere økologisk og lokalprodusert mat i det nevnte satsingen på natur og kulturbasert næringsutvikling er helt åpenbart, og vil bl.a. være med på å bygge opp under ”Toscana-sammenligningen”. Både det å kunne tilby økologisk mat fra området og det å vise en allsidig økologisk produksjon som foregår som en bærekraftig del av det å bevare kulturlandskapet, vil være fine ord satt ut i praksis. Miljøeffektene vil også være store i forhold til å opprettholde det unike biologiske mangfoldet både på bakken og i småvannene i området.

Satsingen på Kvelsrud med direkte link til turistmagneten Hadeland Glassverk viser også hvilke potensial som ligger og venter på et påtrykk.

Felles for alle innsatsområdene i et ”Økoløft”, er at de store resultatene neppe kommer i løpet av 2 år. Det ligger i sakens natur at det tar noe tid fra en starter arbeidet med å legge om en produksjon til det er produsert økologiske varer i større mengder. Antakelig kan dette bli en utfordring da markedet har en raskere reaksjonshastighet. En må derfor fortsette arbeidet med fullt trykk også etter 2009 og resultatene vil da sannsynligvis komme i større omfang.

5. Framdriftsplan og budsjett

I løpet av to års perioden er det ønskelig å gjennomføre følgende tiltak:

Tiltaks- og framdriftsplan

Tiltak: Primærproduksjon	Tidspunkt	Budsjett (kr)
Arrangere fagmøter for å ”vekke” potensielle nye brukere til å legge om	3. -4.kv. 2008	10 000
Følge opp de som er interessert, bl.a. tilbud om ”Gratis førsteråd”	4.kv. 2008 og ut perioden	10 000
Gjennomføre markdager	3.kv. 2008 og 3.kv. 2009	10 000
Gjennomføre fagkurs i ulike produksjoner	4.kv. 2008 og 1.kv. 2009	20 000
Arrangere fagtur	2.kv. 2009	50 000
Arbeide med distribusjonsløsninger, fellestiltak, lager m.m.	Fra 1.kv. 2009	20 000
Etablere økologisk skolehage ved Lunner SFO (eget prosjekt)	Fra 2.kv. 2009	0
Sum tiltak primærproduksjon		120 000

Tiltak: Foredling, servering, omsetning	Tidspunkt	Budsjett (kr)
Informasjonstiltak for beslutningstagerne i kommunene	3.kv. 2008	15 000
Tilby kurs og opplæring for kjøkkenpersonalet ved aktuelle skoler, kantiner, institusjoner og lignende	Fra 4.kv. 2008 og videre	70 000
Anskaffe informasjonsmateriell til skoler, institusjoner m.fl.	4.kv. 2008	50 000
Gjøre avtaler som forplikter skoler, barnehager, institusjoner og lignende om kjøp av økomat	Fra 4.kv. 2008 og videre	5 000
Jobbe med menyforslag og tiltak som gjør at matbudsjettet kanskje ikke behøver å bli større med økomat	Fra 4.kv. 2008 og videre	60 000
Integrere "Økoløftet" i andre aktiviteter utenom kommunal drift (i andre aktuelle prosjekter)	Fra 3.kv. 2008 og videre	20 000
Informasjonstiltak ovenfor elever på ungdomstrinnet (gårdsbesøk, praktiske oppgaver, matlaging m.m.)	Fra 1.kv. 2009 og videre	70 000
Sum tiltak foredling, servering, omsetning		290 000

Tiltak: Nettverksarbeid	Tidspunkt	Budsjett (kr)
Aktiviteter i referansegruppe og eventuelle arbeidsgrupper	Fra 2. kv. 2008	50 000
Dokumentasjon av arbeidsmetoder og systemer m.m., bearbeiding og presentasjon av dette i andre kommuner og andre fora	Fra 3. kv. 2009 og til etter prosjektslutt	
Sum tiltak nettverksarbeid		50 000

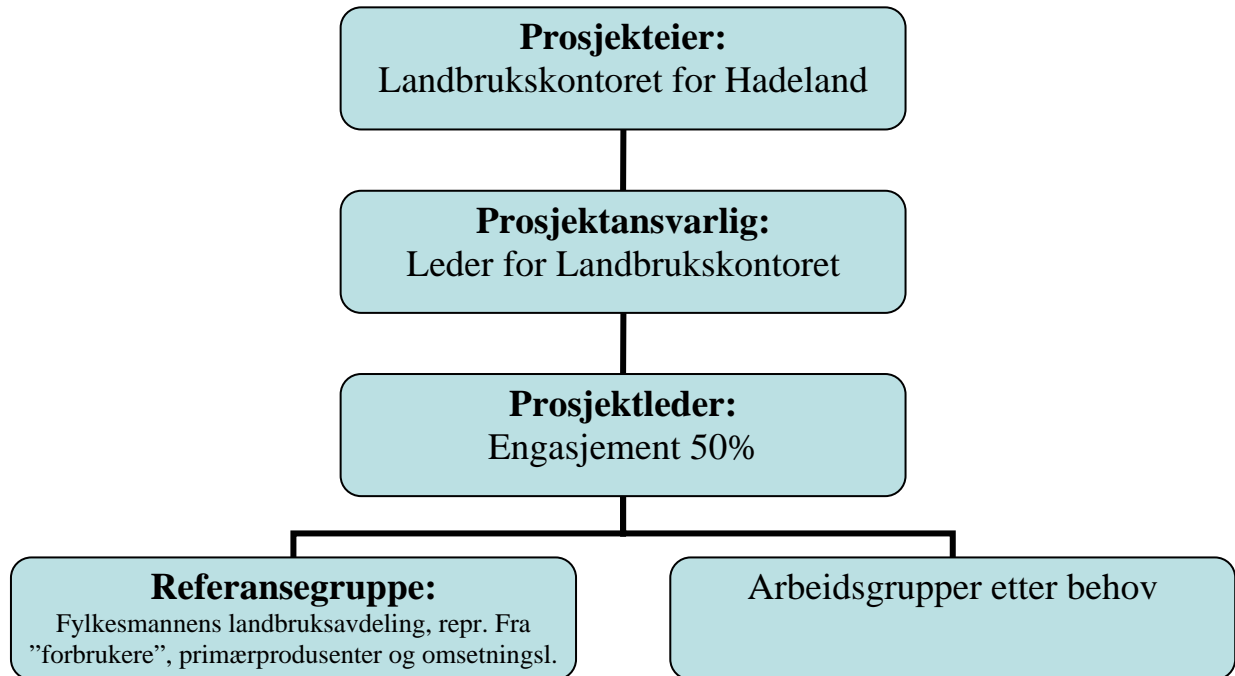
Budsjett og finansieringsplan

Budsjett for 2 års prosjektperiode	Beløp (kr)
Prosjektledelse, 50 % stilling	585 000
Arbeidsinnsats fra kommunene	585 000
Kontorhold to år (lokale, PC, rekvisita osv)	70 000
Driftsmidler(arrangere kurs, møter, opplæring, nettverk m.m. jmf. tiltakspl.)	460 000
Sum budsjett (kr)	1 700 000

Finansieringsplan	Beløp (kr)
Statens landbruksforvaltning - 50 % støtte	850 000
Arbeidsinnsats fra kommunene	585 000
Partnerskapsmidler, Fylkesmannen og lignende	265 000
Sum finansieringsplan (kr)	1 700 000

6. Organisering

Den planlagte organiseringen av prosjektet er som følger:

Vår ref.: 08/411-2